

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1912. évi február 17-én.

Jelen vannak : *Mosdóssy Imre* elnöklése mellett *Bardócz Pál*, *Berecz Gyula*, *Bertha Ilona*, *Danilovics János*, *Éltes Mátyás*, *Garzó Dénes*, *Havas Gyula*, *Imre Sándor*, *Kerékgyártó Elek*, *Komáromy Lajos*, *Kornis Gyula*, *Sebestyénné Stetina Ilona*, *Teveli Mihály*, *Tóth József*, *Zsengeri Samu*, *Gyulai Ágost*, utóbbi mint jegyző. Ezeken kívül mások is mint vendégek.

I. *Elnök* jelenti, hogy *dr. Fináczy Ernő* másnemű hivatalos elfoglaltsága miatt akadályozva van az elnöklésben. Megnyitja az ülést s fölhívja a Társaság tagjainak s a vendégeknek figyelmét a felolvasó ülés tárgyának fontosságára. Meg van győződve arról, hogy a szociális egyéniség nevelésére törekedve a legszebb altruisztikus-felfogás nevelésének teszünk szolgálatot.

II. *Havas Irma* mint vendég bemutatja *A szociális egyéniség neveléséről* című dolgozatát. Angliában és Németországban szerzett tapasztalatai nyomán ismertette azokat a módokat és eszközöket, amelyekkel az ifjú nemzedék lelkébe lehet plántálni a társadalmi erények iránt való fogékonyságot. Vázolta még a takarékosagra és a munkára való nevelést a két országban és végül több tételt terjesztett elő, amelyeknek segítségével közoktatási rendszerünk újjászervezéséig is megjavíthatnók iskolai életünket. Az előadó annak a véleményének adott kifejezést, hogy kulturánknak legnagyobb hibája az, hogy nem a magyar néplélekből bontakoznak ki alapvető intézményei.

Elnök a Társaság nevében megköszöni az előadónak előadását és az ülést bezárja.

Felolvasó ülés 1912. évi március 16-án.

Jelen vannak : *Dr. Fináczy Ernő* elnöklése mellett *Baló József*, *Bozóky Endre*, *Böngérfi János*, *Blickling Antal*, *Danilovics Kálmán*, *Gockler Lajos*, *Gyulai Ágost*, *Havas Irma*, *Imre Sándor*, *Kiss Sándor*, *Kornis Gyula*, *Lados József*, *Lázár Szilárd*, *Mosdóssy Imre*, *Nagy László*, *Prónai Antal*, *Répai Dániel*, *Reitter Ferencné*, *Somogyi Géza*, *Sztankó Béla*, *Teveli Mihály*, *Vayer József*, *Bursics Ernő*, utóbbi mint jegyző. Többen mások, mint vendégek.

I. Elnök megnyitja az ülést. Jelenti, hogy a társaság 1912. évi államszegélyét a vallás- és közoktatásügyi miniszterium folyósította. Jelenti továbbá, hogy a Társaság legutóbbi, XX. nagygyűlésén megválasztott tiszteleti és rendes tagok megválasztatásukat elfogadták és írásban megköszönték. A tiszteleti tagok leveleit felolvastatja s indítványozza, hogy a Társaság tiszteletének és kegyeletének jeléül e levelek a Társaság hivatalos lapjában is közreadassanak.

A társaság a jelentéseket tudomásul veszi, az indítványt pedig elfogadja.

II. Elnök fölkéri a mai ülés előadóját: dr. Gockler Lajos urat, hogy *«A koncentráció mint didaktikai elv»* címén bejelentett előadását megtartani szíveskedjék. Gockler Lajos dr. mindenekelőtt a koncentráció mintegy 22 fajtát ismerteti és kimutatja, hogy nincsen a neveléstudománynak kérdése, amely körül olyan nagy zavar keletkezett volna, mint a koncentráció körül. Szerinte a zavar oka az, hogy koncentráció alatt mást értettek és benne mást is kerestek, mint a tanítástani elvet. Behatóan tárgyalja a koncentráció elvének történelmi fejlődését és kimutatja, hogy Willmann és Barth tévedtek, amidőn ennek az elvnek eredetét Plátónál keresték. A legtöbb zavart Ziller és követői támasztották, mert hol a tananyag megválasztására és elrendezésére való tantervelméleti vezéreszmét keresnek a koncentrációban, hol kizárólag tanítási elvet, amely a lelkiélet elemeinek a tanítás útján való egyesítését, összpontosítását követeli. A koncentráció lényegének félreismerése iskolaszervezetünkben a tantárgyak osztályok szerint történő összeforrasztásában nyer kifejezést, aminek az a következménye, hogy a tanítás központja nálunk a *«koncentráció elvei szerint»* készült tanterv és nem a tanuló lelki élete, amint azt a buktatás és osztályismétlés tényei bizonyítják. Előadó szerint vissza kell tehát térnünk a régi, Angolországban még ma is divatos rendszerhez és a tanulókat előmenetelük szerint kell a főbb tantárgyakban külön-külön csoportosítani és tanítani. Evvel — szerinte véget vetnénk a buktatásnak és osztályismétlésnek.

Elnök néhány észrevételt tesz az előadásra. Maga is hibáztatja a tantervi koncentrációnak ama túlhajtásait, amelyek a Ziller nyomdokain haladó egynemely pedagógus didaktikai elméleteiben megállapíthatók. Ezek a túlhajtások (említi a hét kecskéről szóló mese végtelen tárgyalását) mesterkéltséggel és erőltetett voltokkal néha a komikummal határosak. Magának az elvnek jogosultsága mindamélttal nem lehet kérdéses. Termékenyítő erejét ez az elv bebizonyította. például a magyar gimnáziumok 1879. évi tantervében. Ezt a tantervet, (elméleti és gyakorlati szempontból) összes eddigi tanterveink között a maga részéről legjobbnak tartja. Benne nemcsak külsőlege-

-sen nyilvánult meg a koncentráció — rokontartalmú anyagok egymás mellé helyezését, hanem (amint arra több példát hoz föl) a belső, pszichológiai kapcsolat által is. S ebben sehol sem túloz ez a tanterv: a koncentrációt csak ott alkalmazza, ahol lehetséges, józanul és mérsékelten. Abban igaza lehet előadónak, hogy osztálytanításunk mellett bizonyos igazságtalanságok eshetnek meg egyes tanulókon; de azért az osztályrendszerről a tanfolyamok rendszerére, amely az életévek helyett az egyes tantárgyakban tett előhaladásuk szerint csoportosítja a tanulókat, általánosságban mégsem térhetünk át. Nemcsak az ezen szervezéssel multhatatlanul együttjáró rendtartási anomáliák okából, hanem mert az osztály egységének megbontása a megítélés egységes mértékét kockáztatja s ellene van annak a jogosult kívánalomnak, hogy a kiegyenlítődség az iskola szellemi életében is éreztesse a maga jótékony, szocializáló hatását. A maga részéről épp ezért annak is ellene van, hogy a kitűnő tanulók különválasszassanak a többiekől. Angliában, amelyre az előadó hivatkozott, csak bizonyos tárgyakra, pl. a modern nyelvekre, a modern nyelvek gyakorlati tanítására állanak fenn a *form*-ok mellett a *set*-ek. A modern nyelveknek, különösen a német nyelvnek tanítása a csoportok alakítását hazai viszonyaink közt szintén szükségessé teszi, de csak az osztály keretén belül. A tanfolyamrendszer általánosítását különben egyszer már megkísérelték a XVIII. század utolsó évtizedében Franciaországban az «*écoles centrales*»-okban, de e kísérlet kudarccal végződött.

Ezekután elnök köszönetet mond az előadónak a beható tanulmányal készült érdekes előadásért s más hozzászólás hiányában az ülést berekeszti.

Bursics Ernő.

A Magyar Pædagogiai Társaság 1912 januári közgyűlésén megválasztott tiszteleti tagok levelei.

I. Dr. Békefi Remig zirczi apát levele.

Méltóságos Elnök Úr!

Benső meghatottsággal olvastam Méltóságod becses levelét, melyben értesíteni kegyeskedett, hogy a jeles Magyar Pedagógiai Társaság, f. é. január hó 20-án tartott XX. nagygyűlésén, engem tiszteleti tagjává megválasztani méltóztatott, hivatkozva a magyar pedagógiai s művelődéstörténeti irodalom, továbbá a hazai közép- és főiskolai oktatás terén kifejtett munkásságomra.

Őszintén mondhatom, Méltóságos Uram! hogy három évtizedre terjedő tanári működésemnek kezdettől fogva mindig az volt vezérlő

szelleme s éltető lelke, miszerint hatáskörömhöz képest erkölcsösségben, hazaszeretetben s tudományban neveljem a hazai ifjúságot, irodalmi munkásságom által pedig híven szolgáljam a nemzeti kultúrát, szolgáljam önmagáért, önzetlenül, minden mellékérdek nélkül.

Midőn azonban a Magyar Pedagógiai Társaság jeles tagjainak, mint a hazai kultúra vezérférfiainak szíves figyelme felém irányult s az elismerés azon kitüntetésével megtisztelni kegyeskedett, hogy tiszt. tagjai díszes sorába választott: megvallom, nagy és édes örömet szerzett lelkemnek.

Miért is szívem mélyéből köszönöm a nagybecsű figyelmet s kitüntetést, melyért örök hálával adózom a jeles Társaságnak.

Fogadja Méltóságod s a mélyen tisztelt Társaság ismételtlen hálás köszönetemet s nagyrabecsülésem nyilvánítását, mellyel vagyok Méltóságos Elnök Úrnak

Zircz, 1912. évi február hó 12-én

igaz tisztelője
dr. Békefi Remig
zirczi apát.

II. Gyertyánffy István levele.

Méltóságos dr. Fináczy Ernő udvari tanácsos, egyetemi tanár úrnak,
mint a Magyar Paedagogiai Társaság érdemes Elnökének

Helyben.

Mélyen Tisztelt Elnök Úr!

Méltóságos Uram!

Mély meghatottsággal vettem Méltóságodnak abbéli szíves értesítését, mely szerint a Magyar Pedagógiai Társaság engemet f. é. január 20-án tartott XX. nagygyűlésén tiszteletbeli tagjává választani kegyeskedett.

Amily mértékben értem és érzem az értékét e nagy kitüntetésnek, épp annyira tudatában vagyok annak is, hogy ezt nem annyira a pedagógiai irodalom terén tanusított nagyon is szerény és efemer értékű munkásságomnak, mint inkább annak a körülménynek köszönhetem, mely szerint a halhatatlan emlékű báró Eötvös Józsefnek és később méltó utódjának, Trefort Ágostonnak a magyar népoktatásügy megalapozása körül kifejtett valóban küzdelmes és nagyszabású munkáikban, mint egyszerű kombattans, hacsak a hátulsó sorokban is, csekély erőmhez és szerény hatáskörömhöz mérten én is résztvehettem.

Vannak idők és körülmények a közügyek szolgálatában állók életében, midőn ezek némi megnyugvást találhatnak az «Et voluisse est» szerény tudatában is. Ennek az elismerését vélem kiértezhetni akkor, amidőn Önök engemet, mint a báró Eötvös-Trefort-féle nagy idők egyik még életben levő veteránját, magas kitüntetésükre érdemesíteni kegyeskedtek.

Lehet, hogy emlékemnek, a pedagógiai szereplés, sőt a nyilvános élet minden teréről oly régóta visszavonultnak ez az Önök által történt kegyes fölelevenítése a mai fiatalabb nemzedék szemében egy — inkább az archeológia — mint a pedagógia ügykörébe tartozó tény színében fog feltűnhetni.

Bármily szerény és csakis néminemű történelmi jelentőséggel bíró legyen is azonban ez az avult tárgya, hogy ne mondjam «lelete» az Önök archeológiai kirándulásának: fogadják kérem, még a hamu alatt is melegen érző szívéből a kiásottnak az ő leghálásabb köszönetét e nagyértékű és rám nézve egészen meglepő szép kitüntetésükért.

Midőn Méltóságodat ebbéli hálás köszönetemnek a Magyar Pedagógiai Társaság előtt leendő tolmácsolására ezennel fölkérni bátorkodom, megragadom ez alkalmat kiváló tiszteletem és nagyrabecsülésem kifejezésére, mellyel vagyok a

Mélyen tisztelt Elnök úr,

Méltóságos Uramnak

Budapesten, 1912. február hó 12.-én

régi híve és tisztelője

Gyertyánffy István.

III. Péterfy Sándor levele.

A «Magyar Paedagógiai Társaság» Elnökségének

Budapesten.

Méltóságos Elnök Úr!

Mély tisztelettel alulírott hálás szívvel mondok köszönetet Méltóságos Uramnak s Egyesületünk Mélyen Tisztelt Tagjainak ama kegyes jószágukért, amellyel engem, a szent ügy elaggott, s tehetetlenné vált, igénytelen szolgáját, hazánk népnevelésügyének érdekében, Isten jóvoltából kifejtett egykori tevékenységemet igen is kedvezőleg méltatván, a «Magyar Paedagógiai Társaság» tiszteleti tagjává megválasztottak volt.

Fogadja Méltóságos Uram ezen én hálás köszönetemet Társaságunk Mélyen Tisztelt Tagjaival egyetemben kegyes jószággal tőlem, ki míg élek, nem szűnöm meg Isten áldását kérni Méltóságos Uramra s hűséges Munkatársaira; jutalmazza meg a Mindenható nemes és szent munkájukat minden téren hazánk javára fényes sikerrel, s engedje meg, hogy sokáig teljes jóllétben, boldogan gyönyörködhessek hazánk s nemzetünk dicsőséges fejlődésében s Szeretteik boldogulásában!

Magamat továbbra is kegyeibe ajánlván, mély tisztelettel maradtam a Méltóságos Elnök Úrnak

Pándorfalu, 1912. február 21.

alázatos szolgája

Péterfy Sándor

kir. tan., nyug. tanár.

Hivatalos nyugtázás.

1912 márc. 2. óta a következõ befizetések teljesítetttek:

Költægok befizetései:

1905-re: Nagy Elemér Székelyudvarhely 2 kor.

1906-ra: Nagy Elemér Székelyudvarhely.

1907-re: Nagy Elemér Székelyudvarhely.

1908-ra: Boga Imre Mármarosziget 2 korona. Csánki József Székelyudvarhely 2 kor. Korentsy Sándor Kistapolcsány. Nagy Elemér Székelyudvarhely. Tömösi Vilmos Zólyomlipcse. Vende Ernó Pécs.

1909-re: Boga Imre Mármarosziget. Csánki József Székelyudvarhely. Kún Ignác Bpest. Nagy Elemér Székelyudvarhely. Sikolya Antal Legenye. Vágó Rezsó Baja. Vende Ernó Pécs.

1910-re: Albert József Pozsony. Bihari Ferenc Miskolcz. Biró Béla Szögyén. Csura Miklós Kisszeben. Deák Lajos Marosvásárhely. Dittler Ida Belényes. Dr. Fischer Miklós Igló. Hajik Árpád Igló. Halápy Jenő Bpest. Huzják Lukács Mármarosziget. Dr. Klupathy Jenő Bpest. Kún Ignác Bpest. Lähne Vilmos Sopron. Lovas Aladár Hajdunánás. Mayer János Szászváros. Mirtse Dénes Alsósófalva. Dr. Morres Ede Brassó. Nagy Elemér Székelyudvarhely. Oldal János Bpest. Petrassevich Pál Eperjes. Dr. Petzkó Ernó Debreczen. Piller György Ada. Posch János Budafok. Réz Mihály Nagyvárad. Sikolya Antal Legenye. Stomfai Tóth Kálmán Rákosszentmihály. Szabó Károly Balatonfüred. Téger Béla Baja. Vajda Dávid Mágócs 2 korona. Vágó Rezsó Baja. Vende Ernó Pécs 2 kor. Vollay Elemér Igló. Weigl Géza Karánsebes. Wigand János Szekszárd.

1911-re: Albert József Pozsony. Baltazar Gábor Kecskemét. Bihari Ferenc Miskolcz. Chalupka Rezsó Székelyudvarhely. Csura Miklós Kisszeben. Deák Lajos Marosvásárhely. Donner Lajos Békéscsaba. Dr. Fischer Miklós Igló. Hajik Árpád Igló. Halápy Jenő Bpest. Dr. Horváth Dezsó Gyula. Huzják Lukács Mármarosziget. Katinszky Gyula Eger. Klupathy Jenő Bpest. Kún Ignác Bpest. Kunter Róbert Kolozsvár. Kurzenreiter Károly Bpest. Lähne Vilmos Sopron. Lovas Aladár Hajdunánás. Mayer János Szászváros. Masszoner Gyula Gödöllő. Molnár Antal Balatonfüred. Dr. Morres Ede Brassó. Mirtse Dénes Alsósófalva. Nagy Elemér Székelyudvarhely. Nagy Lajos Sárospatak. Dr. Netoliczka Oszkár Brassó. Oszvald Emil Losoncz. Pásztor István Nagybánya. Petrassevich Pál Eperjes. Dr. Petzkó Ernó Debreczen. Piller György Ada. Pókász Béla Losoncz. Pösch János Budafok. Poszvék Irén Szatmár. Réz Mihály Nagyvárad. Sikolya Antal Legenye. Stomfai Tóth Kálmán Rákosszentmihály. Szabó Károly Balatonfüred. Szentirmay Mihály Gyula. Téger Béla Baja. Dr. Tihanyi Mór Bpest. Tóth József Szelevény. Vágó Rezsó Baja. Vollay Elemér Igló. Weigl Géza Karánsebes. Wigand János Szekszárd.

1912-re: Ambrus Antal Kudzsir. Dr. Bajay Amand Miskolcz. Dr. Bakkay Kálmán Szatmár. Balogh Nándor Nagyszalonta. Bandura László Felsőbesnyő. Baranyai Gyula Szeged. Bardócz Pál Budafok. Brackl Ignác Losoncz. Chalupka Rozsó Székelyudvarhely. Csáder Gyula Pozsony. Cselényi János Szepesváralja. Csiha Sándor Nagyszalonta. Czizler Ignác Kassa. Dr. Dobruczky János Bpest. Dudinszky Emil

Nagykálló. Eberhardt János Mucsi. Félégyházi Antal Székelyudvarhely. Dr. Philipp Kálmán Körmöczbánya. Franz Márton Brassó. Gálfalvi Samu Székelykeresztúr. Gergye Ipoly Keszthely. Gonda József Békés. Györk Gyula Abony. Hellebrant Árpád Bpest. Heller Richárd Baja. Horváth Kristóf Komárom. Kazai Sándor Debreczen. Dr. Kardos Gyula Kassa. Katinszky Gyula Eger. Dr. Kemény Gábor Torda. Kempl György Ujvidék. Dr. Kerekes Ábris Bpest. Kiss Albert Igló. Kiss Gábor Bpest. Kiss István Debreczen. Kiss József Nagyg. Kmoschek Elek Gyöngyös. Kovács János Zenta. Kőszeghy Gyula Kolozsvár. Lathwesen Gyula Bpest. Dr. Lasz Samu Bpest. Léber Gyula Kolozsvár. Mende Jenő Czegléd. Miller Gyula Máramarossziget. Misialovszky Hedwig Pomáz. Molnár Lajos Anina. Mórocz Sándor Ujpest. Müller Béla Kevevára. Nagy Béla Bpest. Németi Lenke Csipa. Paál István Jászárokszállás. Dr. Pap József Kolozsvár. Pility Emil Zenta. Özv. dr. Radnai Jenőné Bpest. Radulovits Teofil Cserépalja. Reskó József Nagytapolcsány. Rieser Vilmos Temesvár. Ropsa Vitál Esztergom. Schvéglér Ferenc Szatmár. Simon Béla Pécs. Simonffy Jenő Keszthely. Sugár Imre Kevevára. Szabó József Bpest. Szakáts Károly Nagyszeben. Dr. Szemán János Szepeshely. Tanács Imre Sárospatak. Tácsovszky Lajos Pöstyén. Thomay Béla Pozsony. Dr. Tihanyi Mór Bpest. Tóth József Szatmár. Dr. Török Istvánné Czegléd. Ujhelyi Imre Békéscsaba. Dr. Vadász M. Elemér Bpest. Vargha Tivadar Gyöngyös. Dr. Vince Frigyes Kolozsvár. Zala Miksa Pozsony.

1913-ra : Kiss Gábor Bpest. Pritz Ferenc Herczegfalva.

1914-re : Kiss Gábor Bpest.

Lezárattott 1912 április hó 10-én.

*

Kérelem. Felkérem a Társaság azon tisztelt tagjait, akik tagdíjjaikkal még hátralékban vannak, hogy a hátralékot *mielőbb* címenre juttatni szíveskedjenek. Az alapszabályok 16. §-a értelmében a tagdíj az év *első negyedében* fizetendő.

Kérem továbbá azon tisztelt tagokat, akik a Magyar Pædagiát helytelen címzés miatt késedelmesen kapják kézhez, szíveskedjenek helyes lakcímüket velem *mielőbb* közölni. Egyáltalában a nyilvántartás érdekében kérem a tisztelt tagtársakat, hogy minden címváltozást velem haladéktalanul közöljenek. Végül van szerencsém a tisztelt tagtársak tudomására hozni, hogy a Magyar Pædagiát 1892. 1893. és 1894. évfolyamaiból, addig, míg a készlet tart, kötetenként két koronáért és a postaköltségért teljes példányok kaphatók. A tisztelt tagok eziránt szíveskedjenek hozzám fordulni.

Dr. Bozóky Endre,

áll. középisk. igazgató, pénztáros.
Budapest, II., Albrecht-út 31.